

Nova Sinagoga „Bet Israel“.

Napisao Dr. David Alkalay, predsednik Saveza Cijoniste
u Kraljevini S. H. S., Beograd.

U svima velikim mestima, gde su Jevreji stanovali i stanuju, postoji povesnica o njihovom životu i radu, o glavnim događajima, koji se tiču Jevrejstva, kao i o religioznim i kulturnim jevrejskim ustanovama. Jevreji na Balkanu, a naročito u Srbiji čine izuzetak. Nikakva povesnica ne postoji o njihovom životu i radu, o njihovim ustanovama i o njihovim Sinagogama i školama. Pre nekoliko godina postojale su u Beogradu jedna tako zvana »Nova Sinagoga« na Jaliji i jedna »Stara Sinagoga«. Ova postoji još i danas, dok je »Nova Sinagoga« porušena za vreme rata, tako da od nje nema sada ni traga ni glasa. Tako isto postoji na Jaliji jedna lepa dvospratna zgrada zvana »jevrejska škola«. Kada su te sinagoge i ta škola na Jaliji zidane, čijom inicijativom su one podignute, koji su ljudi zaslužni za njihov postanak, o tome se ništa nezna, jer nema nikakvih pismenih podataka. Jevreji u Srbiji nisu smatrali, da je potrebno pisati povesticu o tim događajima. Jedini dobar početak u tom pogledu učinilo je Beogradsko Žensko Društvo, koje je u 1924. godini izdalo prilikom proslave svoje 50-to godišnjice jednu »Spomenicu«, u kojoj je vrlo brižljivo i sistematski iznesen postanak, razvijanje i delanje toga Društva, kao i imena onih gospodja, čijom je inicijativom Žensko Društvo osnovano i koje su bile zaslužne za napredak ovog društva.

U poslednje vreme sazidana je u Beogradu nova Sinagoga »Bet Israel« u gornjem kraju varoši u ulici Cara Uroša br. 20. Da ne bi i ova sinagoga »Bet Israel«, koja je jedini kulturni centar u našoj opštini, imala istu sudbinu kao i ostale sinagoge, te da se nezna kada je, kako je i čijom je inicijativom i pomoću ona podignuta, potrudićemo se da izložimo istorijat njenog zidanja.

POKRETAČI I SARADNICI.

U ranije vreme svi Jevreji u Beogradu živeli su u Jevrejskoj Mali, na tako zvanoj »Jaliji«, koja se nalazi pored Dunava, odmah ispod grada. Počevši od 1880. godine pak, Jevreji su počeli, da se iseljavaju iz Jevrejske Male i da se nastanjuju u gornjim krajevima Beograda. Usled toga nastala je i potreba, da se jedna sinagoga podigne u gornjem kraju varoši.

Prvi, koji je pokrenuo tu ideju o zidanju jedne sinagoge u gornjem kraju varoši, bio je Jakov M. Alkalaj, dugogodišnji

predsednik Jevrejske Opštine, za čije su vreme osnovane najvažnije ustanove u Jevrejskoj Opštini.

Jakov M. Alkalaj uživao se u tu ideju o potrebi podizanja nove sinagoge toliko, da je svaku zgodnu priliku upotrebio u korist njenog ostvarenja. Kada se u razgovoru sa Matom N. Levi uverio, da ovaj želi celo svoje imanje ostaviti za dobrotvorne ciljeve, on ga je nagovorio, da ga zavešta Jevrejskoj Opštini za podizanje jedne sinagoge.

Jakov M. Alkalaj istupio je februara meseca 1897 god. iz Uprave Jevrejske Opštine a na njegovo mesto je došao Edija Buli. I Edija Buli se je jako zauzeo za zidanje Sinagoge. Pošto je prema predračunu zidanje sinagoge trebalo da stane do Din. 180.000.— a opština je raspolagala samo kapitalom od Din. 150.000.—, to je Edija Buli dao sazvati na dan 21. septembra 1897. god. jedan zbor opštinskih građana. Na tome zboru pozvani građani izjavili su, da se oni slažu s time, da se u gornjem kraju varoši pristupi zidanju jedne sinagoge i obvezali su se pismeno, da uzajme Opštini potrebnu sumu od Din. 30.000 — koja je nedostajala. Od građana, koji su obećali i dali poveće sume, valja napomenuti: Ediju Buli sa Din. 10.000.—, Rakilu Mate Levi sa Din. 6.000.—, Hajima D. Azriela sa Din. 3.000.—, Solomona J. Azriela, Avrama M. Levi menjača i Dr. Davida Alkalaja sa po Din. 1000.—.

Kako je upisom ovog zajma od strane građana bila osigurana mogućnost zidanja sinagoge, to je Edija Buli na sednici Uprave od 9. novembra 1897. god., da bi se pitanje o zidanju sinagoge provelo kraju, predložio: Da se izabere jedna komisija od naših građana, kojoj će se staviti u dužnost, da nadje način, kako će se doći do potrebnih materijalnih sredstava za zidanje te sinagoge.

Za predsednika te građanske komisije izabran je Jakov M. Alkalaj i on je predložio, na koji način treba doći do potrebnih materijalnih sredstava, kako bi se odmah pristupilo zidanju Sinagoge.

Na osnovu izveštaja te komisije Opština se je na dan 5. januara 1898. god. obratila g. Ministru Prosvete jednim aktom, u kome je izložila potrebu zidanja jedne nove sinagoge i molila je g. Ministra, da izvoli odobriti, da opština može tu sinagogu podići.

Na ovaj akt Opštinske Uprave Ministarstvo Prosvete i Crkvenih Poslova odgovorilo je svojim aktom od 5. januara 1898. C. br. 9 (Cbr. 1200/97), da se odobrava zidanje sinagoge. Ovaj je akt potpisao tadanji ministar Prosvete i Crkvenih Dela, Andra Djordjević.

Na osnovu tog odobrenja Uprava je kupila od mase pok. Isaka Amara plac u Dubrovačkoj ul. (sada Kralja Petra) br. 71 za Din. 20.000.—.

Čim je Opštinska Uprava kupila ovaj plac u Dubrovačkoj ulici (sada Kralja Petra) br. 71, ona je kupila i plac u Cara

Uroševoj br. 20, koji se sa njim graniči, kako bi imala izlaz na dve ulice.

Zatim je Opštinska Uprava dala izraditi jedan plan, po kome bi se sinagoga imala podići na placu u Dubrovačkoj ulici i taj je plan podnela na odobrenje Ministarstvu Prosvete. No usled raznih smetnji nije se sinagoga mogla podići u Dubrovačkoj ulici već se je Opština morala resiti, da sinagogu podigne sa strane Car Uroševe ulice.

U isto vreme Uprava je na sednici svojoj od 7. maja 1900 god. br. 186 izabrala jednu novu komisiju sa zadatkom:

da spremi sve predhodne radove oko zidanja nove sinagoge.

Za članove ove komisije izabrani su Solomon Azriel, Jakov Čelebonović, Isak Azriel, Avram Nahman, David J. Koen, a za predsednika Dr. David Alkalaj.

Ova je komisija svršila sve one poslove, koji su njoj stavljeni u zadatak i pripremila sve, što je potrebno, da bi se moglo pristupiti zidanju sinagoge.

DOBROTVORI SINAGOGE.

Pored gore pom. lica, koja su pokrenula pitanje za zidanje sinagoge i spremala ceo rad podizanje iste, nova sinagoga »Bet Israel« broji i nekoliko dobrotvora, koji su novčano pripomogli, da se je sinagoga mogla podići.

Na prvo mesto dolazi kao najveći dobrotvor Mata N. Levi (Matatja Nahman Alevi) koji je umro 16. oktobra 1899. god. On je po sporazumu sa pok. Jakovom M. Alkalajem celo svoje imanje zaveštao Jevrejskoj Opštini u korist podizanja sinagoge. Po njegovom testamentu, koji je sastavio i napisao Dr. D. Alkalaj, on je naredio, da se od njegove imovine, po isplati svih mnogobrojnih legata, a posle smrti njegove supruge Rakile, ima kupiti ili sazidati kuća pod imenom »Matin Dom« i da se prihod od te kuće ima upotrebiti za održanje nove sinagoge, koja se ima podići u gornjem kraju varoši. Tim testamentom Mata Levi je obezbedio opstanak nove sinagoge u gornjem kraju varoši, što je imalo presudnog upliva prilikom izbora mesta za novi hram.

Prema izveštaju Uprave Crkvene Jevrejske Opštine u Beogradu od 31. avgusta 1911. god. stanje fonda pok. Mate Levi bilo je toga dana po isplati sviju ostavljenih legata sledeće:

1. Jedan plac u Dubrovačkoj ulici (sada Kralja Petra) br. 71.
2. 50 akcija Narodne Banke sa tekućim kuponima.
3. 59 akcija Beogradske Zadruga sa tekućim kuponima.
4. 20 akcija Vračarske Zadruga » » »
5. 20 akcija 2% državnih lozova » » »
6. 10 komada akcija Jevrejske Kolonijalne Banke u Londonu.
7. dva imanja u Jevrejskoj Mali,
8. iz gotovine prema ovom računu:

Gotovina po testamentu kod Uprave	
Fondova	Din. 12.000 —
Kod Kreditnog Zavoda	» 20.000 —
Naknadno uneti u masu	» 21.600 —
Svega	Din. 53.600 —

Izdato od kapitala za isplaćene legatate po testamentu, za plan Matinog Doma i za spomenik pok. Mati Din. 27.650 —

ostaje u gotovu Din. 25.950 —
 koji se novac nalazi uložen kod Uprave Fondova i kod Beogradske Trgovačke Štedionice.

Vrednost pobrojanih akcija Matinog Fonda po današnjem kursu iznosi oko Din 400.000 —. Kada se tomu dodadu još i svi kuponi naplaćeni do danas, kao i interes na naplaćene kupone i na gotovinu, koja je 31. avgusta 1911. god. iznosila Din. 25.950 —; onda sigurno ovaj fond predstavlja dosta veliku sumu, sa kojom će se moći podići jedan dostojan »Matin Dom« na placu u Kralja Petra ul. 71, koji je još 1898. godine kupljen za taj cilj.

Pored Mate Levi može se s pravom smatrati kao dobrotvor ove sinagoge i njegova supruga Rakila Levi (umrla 7. avgusta 1911.) jer je ona:

1. legat u Din. 6000 —, koji je Mata Levi u testamentu ostavio njoj, poklonila na zboru građana održanom za zidanje sinagoge na dan 21. septembra 1897. god. i

2. sumu u Din. 21.600 —, koju je Mata Levi bio uložio kod Uprave Fondova na uložnu knjižicu, na kojoj je stajalo, da ulog po ovoj knjižici može podići gdja. Rakila Levi i koju je uložnu knjigu po njenom kazivanju pok. Mata njoj poklonio, — unela naknado u masu pok. Mate i time odobrila da i ova suma služi u korist podizanja sinagoge.

Kao dobrotvore ove sinagoge treba smatrati i Braću Moreno i Salomona D. Azriela i njihovu majku pok. Saru David Azriela. Oni su pre svoje smrti ostavili po jedan legat Jevrejskoj Opštini s tim, da Opštinska Uprava ima da upotrebi ove legatate po svome nahodjenju, a ova ih je namenila za podizanje sinagoge. Iz računa, što je komisija za zidanje Sinagoge podnela Opštinskoj Upravi, vidi se, da je Fond Braće Moreno i Salomona D. Azriela, koji je upotrebljen za zidanje sinagoge izneo Din. 13.675 — a fond pok. Sare D. Azriela Din. 4.450 — svega dakle Din. 18.125 —

Za zidanje Sinagoge upotrebljen je takodje i fond pok. Avrama Jeude Koena, koji je on ostavio Opštini po svoj prilici još mnogo godina pre no što se i pomislilo na zidanje nove sinagoge. Ovaj je fond izneo pri upotrebi Din. 1524.75. (Interesantno je napomenuti, da je na slici utvaćen baš onaj moment, kada se pok. kralj Petar rukovao sa tadašnjim članom Op-

štinske Uprave, Živkom Leovićem, sinom najstarijeg dobrotvora Koena)

Kao dobrotvori nove sinagoge smatraju se još i pok. Edija Buli, jer je njegov sin g. Benzion Buli poklonio Opštini sumu od Din. 10.000 —, koju je pok. Edija Buli bio upisao kao zajam, i pok. Moša D. Alkalaj, biv. zastupnik rabinera i direktor Jevrejske Škole u Beogradu, jer je na njegovo ime njegov sin Dr. David Alkalaj poklonio Opštini onu sumu u Din. 1000.—, koju je bio upisao kao zajam.

KOŠTANJE SINAGOGE.

Komisija, koja je bila određena rešenjem Opštinske Uprave od 7. maja 1900 br. 186 za pripremanje potrebnih radova, dala je spremiti jedan plan, po kome bi se sinagoga imala zidati. Ovaj je posao poveren g. Milanu Kapetanoviću, poznatom beogradskom arhitektu i profesoru Univerziteta.

Pošto je odobren od strane Ministarstva i plac, na kome se sinagoga ima podići kao i plan za zidanje sinagoge, to je komisija raspisala javnu licitaciju, kojom su pozvani preduzimači, da podnesu svoje oferte za zidanje sinagoge. Od podnetih oferta usvojena je ponuda inž. Davida R. Azriela, koja je bila najjeftinija, i koju je Ministarstvo Gradjevina odobrilo.

Sinagoga je koštala sa zidanjem, stolovima, električnim osvetljenjem i ostalim ukrasima svega Din 185.416·70.

Svi stolovi, kako muški tako i ženski izradjeni su u sopstvenoj režiji i usled toga koštali su svega Din. 23.141·55. Uprava je za ovaj posao imenovala jedan odbor, u koji su bili izabrani Nahman Amar, Samuil Melamed i Nisim Benarajo i oni su ceo taj posao sa velikim požrtvovanjem izvršili. Naročito je uložio mnogo truda u taj posao pok. Nahman Amar, koji je bio predsednik tog odbora.

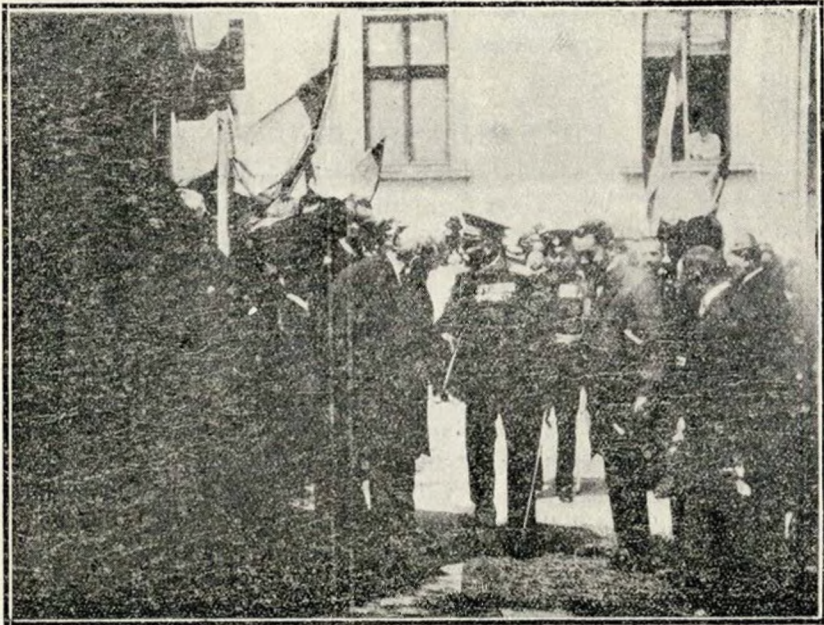
POLAGANJE TEMELJA.

Pošto su učinjene sve pripreme za zidanje sinagoge, i pošto su kako planovi tako i ugovor zaključen sa preduzimačima bili odobreni od strane Ministarstva Gradjevine, pristupilo se polaganju temelja. Polaganje temelja izvršeno je na dan 10. maja 1907. god i bilo je veoma svečano, jer je i blaženo poč. Kralj Petar I. izvoleo lično prisustvovati toj svečanosti i položiti kamen temeljac.

Na dan polaganja temelja počela se iz ranije skupljati velika masa sveta. Na samom placu, koji je bio sav okičen zelenilom i trobojkama, podignute su bile dve tribine. Jedna za Njegovo Veličanstvo i druge velikodostojnike, a druga za članice Jevrejskog Ženskog Društva i ostale korporacije, kao i za izaslanstva Jevrejskih Opština iz unutrašnjosti. Među ovim opštinama, koje su poslale svoja izaslanstva treba spomenuti Ša-

bačku, Obrenovačku, Smederevsku, Požarevačku i Opštinu Eške-
nazkog Obreda iz Beograda.

Pre dolaska Kralja stigli su predsednik Opštine grada Beo-
grada, Kosta Glavinić sa prvim kmetom, Živkom Tadićem i za-
stupnik Mitropolita Prota Nikola Božić.

Članovi Uprave Opštinske dočekuju Nj. Velič. Kralja Petra I.

Tačno u 11 časova stigao je Nj. Veličanstvo Kralj u pratnji
adjutanta i Andre Nikolića, Ministra Prosvete. Na ulasku Kralja
je dočekala cela Uprava Opštinska sa podpredsednikom na čelu,
koji ga je pozdravio dobrodošlicom i zamolio Ga, da izvoli stu-
piti u tribinu, dok je mnogobrojni svet klicao «Živeo». Srpsko
Jevrejsko Pevačko Društvo dočekalo je Kralja vrlo lepom i sklad-
nom pesmom, a zatim su sveštenici čitali psalme.

Po pročitaniu psalma Nisim Testa, zastupnik rabinera, pro-
čitao je pergamenat na starom jevrejskom jeziku, a zatim ga
je podpredsednik čitao na srpskom jeziku, koji glasi:

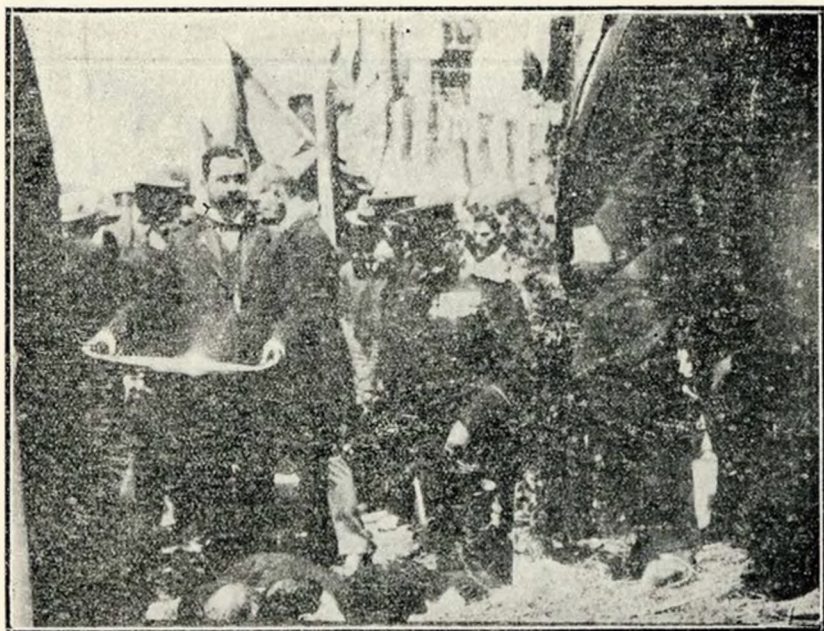
»U ime Boga!

Pod vladom našeg uzvišenog i omiljenog Gospodara Nj.
V. Kralja Petra I. iz slavne dinastije Karadjordjevića, a za vreme
g. Nikole Pašića predsednika Ministarstva, g. Andre Nikolića
Ministra Prosvete i Crkvenih Posala, g. Koste Glavinića, pred-
sednika Opštine Beogradske i g. Edije Buli, predsednika Opštine
Jevrejske, postavljen je danas kamen temeljac ovoj sinagozi, koju

podize u Beogradu opština srpskih jevreja sefardijskog obreda. 10/5. 1907. god. Beograd.

U našem prisustvu.

Pri pomenu tih imena svet je klicao »Živeo«, a zatim se pristupilo potpisivanju pergamenta. Prvi je potpisao Nj. V. Kralj sa naročito spremljenim perom, a zatim Andra Nikolić, Kosta Glavinić i prota Nikola Božić. Pergament je savijen i metnut u staklo sa zejtinom pa onda u plimenu kutiju, koja je zatvorena i stavljena u kamen temeljac.

Dr. David Alkalay predaje Nj. Velič. Kralju čekić za ukucanje kamena temeljca.

Podpredsednik, je iz poslužavnika predao Nj. Veličanstvu čekić sa molbom, da postavi kamen temeljac. Nj. Veličanstvo sidje u temelje, uze čekić i pošto je zastupnik rabinera pročitao za ovu priliku naročito spremljenu molitvu, Nj. Veličanstvo udario je čekićem triputa u kamen izgovarajući ove značajne reči:

»Polazem ovaj kamen temeljac ovom svetom hramu i molim, da Svevišnji Bog podari dobro zdravlje i svaku sreću našoj braći Mojsijevcima, a na dobro Otadžbine i Kralja.«

Burno i dugotrajno »Živeo« bio je odgovor na ove reči, koje su jako dirnule srca sviju prisutnih.

Zatim je sveštenik očitao blagoslov Kralju, na koji je Pevačko Društvo odgovaralo, a Predsednik je pozdravio Nj. Veličanstvo Kralja jednim prigodnim govorom.

Svugdje, gde se pominje Kraljevo ime kao i na kraju govornikovih reči, Kralj je bio burno pozdravljen. »Hvala Braćo! Moja je nada, da ćemo doživeti i osvećenje ovog svetog hrama,« bio je Kraljev odgovor, koji je svet opet oduševljeno pozdravio. Zatim je nastao razgovor između Kralja i članova Uprave.

Pošto je svršena ceremonija Nj. Veličanstvo pružilo je ruku pojedinim članovima Uprave praštajući se. Srpsko Jevrejsko Pevačko Društvo isprati Kralja jednom pesmom, a narod dugotrajnim usklikom »Živeo«! Sedajući u kola Nj. Veličanstvo okrete se još jednom opštinskoj Upravi rečima: »Žurite se da me pozovete, kada bude vreme osvećenju hrama«.

Nj. Velič Kralj saginje se i polaže kamen temeljac.

Time je završen zvanični deo svečanosti ove po nas vrlo značajne pojave, koja će biti od velikog uticaja za našu budućnost. Celo posle podne bilo je narodno veselje na placu pred sinagogom i narod je davao razne priloge za podizanje Sinagoge.

Predsednik Uprave Edija Buli, koji se toliko zauzimao za podizanje ove sinagoge, bio je tada već bolestan i nije mogao prisustvovati svečanom polaganju temelja. Ali on nije mogao odoleti želji svoga srca, da toga dana ne vidi očima ovo sveto mesto te je posle podne došao, i ako dosta bolestan na lice mesta i veoma se radovao videći lepo okićene tribine i slušajući u pojednostima svečanosti i o blagonaklonim rečima, koje je izvolio izgovoriti svojim vernim mojsijevcima, blaženo poč. Kralj Petar.

SVEČANO OTVARANJE SINAGOGGE.

Opštinska Uprava iz blagodarnosti prema Nj. V. Kralju starala se, da ispuni njegovu želju i hitala je gradjenjem sinagoge, tako da je ova bila sazidana, potpuno ukrašena spolja i iznutra i stolovi namešteni već početkom septembra 1908. god. Na taj način Opštinska Uprava bila je u stanju, da osvećenje Sinagoge izvrši još pre nastupanja velikih jevrejskih praznika i ona ga je obavila na dan 7. i 8. septembra.

Prema zapisniku sednice Uprave Crkvene Jevrejske Opštine od 21. septembra 1908. god., na kojoj su bili prisutni: Potpredsednik Dr. David Alkalaj, članovi Hajim D. Azriel, Nahman A. Amar, Samuel J. Melamed, Nisim Benarojo, Solomon Azriel, Avram Mevorah i Hajim Demajo. Svečanost osvećenja sinagoge izvršeno je po utvrdjenom programu na sledeći način:

Još u nedelju, 7 septembra 1908. g. pre podne prenete su biblije »Sefarim« iz donje Sinagoge u novu Sinagogu »Bet Israel« na jedan vrlo svečan način.

Na dan 8. septembra 1908. g. — dan Krunisanja Nj. V. Kralja Petra — izvršen je na najsvečaniji način osvećenje Nove Sinagoge »Bet Israel«. Toga dana mnogo pre odredjenog vremena silan svet počeo se okupljati pred Sinagogom, a oko 4 časa po podne bila je cela ulica oko Sinagoge zakrčera mnoštvom sveta. Na licima moglo se opaziti velika radost, što su doživeli, da se za vreme njihovo posveti hram, u kome će se slati tople molitve Svevišnjem Bogu za dug život, dobro zdravlje i napredak Vladarove zemlje, Njegovog Uzvišenog Doma, kao i tolerantnog i dobrog srpskog naroda. Oko 3 $\frac{1}{2}$ č. već su počeli stizati izaslanici jevrejskih opština iz unutrašnjosti, koji su za ovu svečanost naročito bili pozvani. Malo zatim počеше stizati i pozvani velikodostojnici, od kojih su došli Mini-tri: Svet. Milosavljević, Min. Unutrašnjih Dela; Andra Nikolić, Ministar Prosvete; Dr. Milovan Milovanović, Ministar Inostranih Dela; Kosta Glavinić, Ministar Pravde, zatim izaslanici Nj. Pr. Mitropolita: Prote M. Vlajković i M. Stevanović; Predsednik Opštine Grada Beograda, Vel. Vulović; Komandant Dunavske Divizije, Leonida Solarević; Upravnik Varoši Beograda g. Obrad. Blagojević. Zatim su prisustvovali gg. načelnici Ministarstva Spoljnih Poslova Dr. Spalajković, načelnik Ministarstva Unutrašnjih Dela g. Čeda Kostić, načelnik Ministarstva Privrede Kosta Perović, Upravnik Carinarnice g. Stev. Kojić. Od strane Ministarstva Gradjevine prisutan je bio g. Jezdimir Djokić, pravni referent; Borko Todorović direktor Trgovačke Akademije, g. Toša Mihajlović i Mita Djorić izaslanici Trg. Omladine i Trg. Udruženja, Alimpije Vasiljević državni savetnik u penziji, puk. J. Vanlijić; Članovi Uprave Varoši Beograda gg. Marko Novaković, Ranko Trifunović i Milivojević; predsednik Novinarskog Udruženja g. Br. Nušić i sekretar Naum Dimitrijević kao i silan drugi svet.

U 4 časa i 10 min. stigao je Nj. V. Kralj Petar I. u pratnji svog sekretara g. J. F. Hristića. Na znak njegovog dolaska, muzika VI. puka pozdravila Ga je sviranjem, a pred Sinagogom dočekala Ga je cela Uprava, na čelu sa potpredsednikom, koji Ga je u ime cele opštine pozdravio i zablagodario, što je izvoleo doći i prisustvovati ovoj retkoj svečanosti.

Po ulasku u sinagogu Kralja je dočekalo celo sveštenništvo, a zastupnik rabinera Nisim Testa blagoslovio Ga je. Posle blagoslova, Kralja je pozdravilo Srpsko Jevrejsko Pevačko Društvo pesmom »Ki anu ameha« »Pozdrav Kralju«, a narod je sav od silne radosti klicao »Živeo«.

Kad je Nj. V. stigao do pred podijum, podpredsednik Ga je učtivo zamolio, da ukloni vrcu iznad stepenica i time da otvori put za podijum i »Ehal« To je bio simbol otvaranja Sinagoge. Pri ovom svet je takodje oduševljeno pozdravljao Kralja. Pošto je bio otvoren put za podijum, to su i gg Ministri zauzeli mesta sa strane oltara, do tog vremena bili su pred podijumom u naročitim stolicama.

Zatim je nastalo bogoslužjenje, čitanje psalama i paljenje velikog kandila. Posle paljenja kantor je zapevao »Vaibi moa« a hor je nastavio »Ki micijon«. Za vreme ovog pevanja određena Samuel H. Davičo kao najstariji predsednik Opštine, I. S. Azriel, Hajim Azriel, Josif S. Levi, Živko Leonović, Sam. Melamed, Nahman Amar, Nisim Benarajo, kantor i sveštenici uzeše sefarim iz odelenja radi unošenja u Sinagogu i postavljanja u dveru. Dveri je otvorio g. potpredsednik Dr. David Alkalaj. Kod ulaska Sinagoge kantor je zapevao »Ašre am«, na šta je hor odgovorio »Seu šearim«. Ovaj momenat, koji je bio najinteresantniji i najveličanstveniji, Nj. V. Kralj je posmatrao sa naročitim interesovanjem.

Pošto su sefarim namešteni u dveri i ove ztvorene g. Dr. David Alkalaj držao je svečan govor o značaju toga dana.

U svom govoru on je izneo u kratko istoriju zidanja ovog hrama i naglasio da se ovaj hram podigao uz naročitu pomoć Mate N. Levi i njegove supruge Rakile, Braće Azriela iz Beča i Benciona Bulija kao i ostalih naših gradjana. A zablagodario se tolerantnom srpskom narodu, koji nas je prihvatio i bratski primio, dajući nam sva prava i ukazujući nam svu ljubav svoju.

Govor g. Podpredsednika pažljivo je saslušan, učinio je silan upečatak u prisutnima i često je prekidan burnim uzvicima »Živeo Kralj«.

Posle govora g. Solomon Azriel je ponovo otvorio dveri i tada je zastupnik rabinera Nisim Testa pročitao »Blagoslov Kralju« na srpskom jeziku a hor je odgovarao i produžio sa završnom pesmom »Psalm 150« Time je ova svečanost završena. Kralja je ispratila cela Uprava i uskllicima živeo nije bilo kraja.

Ovom svečanošću Opština Jevrejska bila je potpuno zadovoljna i ona će ostati u dugoj i živoj uspomeni sviju prisutnih.